

BOŞ ZAMAN YAPILANDIRMA BECERİSİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GÜVENİLİRLİK VE GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI*

Muhammet VAPUR^{1**}
Mustafa A. DEMİREL²

Öz

Araştırmanın amacı, Tsaur, Yen, Yang ve Yen (2023) tarafından geliştirilen Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin (Leisure Crafting Scale) Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan yetişkin bireyler oluşturmakta olup, çalışma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen 248 katılımcıdan veri toplanmıştır. Çeviri sürecinde anlam eşdeğerliği uzman görüşleriyle sağlanmış, elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler sonucunda orijinal ölçekteki dört boyutlu yapının Türk örnekleminde de korunduğu belirlenmiştir. Maddelerin ilgili boyutlara tutarlı biçimde dağıldığı ve ölçeğin kavramsal bütünlüğünü sürdürdüğü görülmüştür. Güvenirlik analizleri, alt boyutların yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuş, böylece ölçeğin Türkçe formunun orijinal yapıyla güçlü bir uyum gösterdiği ve kültürlerarası geçerliliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği, bireylerin boş zamanlarını planlama, dönüştürme ve engelleri azaltma becerilerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen bulgular, boş zaman yapılandırma becerisinin farklı kültürlerde benzer biçimde işleyen evrensel bir psikolojik süreç olduğunu göstermekte; ölçek, boş zaman yönetimi, tükenmişlik, iş-boş zaman dengesi ve psikolojik iyi oluş alanlarında yapılacak araştırmalara kuramsal ve pratik düzeyde önemli katkılar sunmaktadır. Araştırma, İstanbul merkezli örnekleme sınırlı olduğundan, farklı sosyo-kültürel gruplarda yürütülecek yeni çalışmaların ölçeğin genellenebilirliğini güçlendireceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon yönetimi, Boş zaman yapılandırma becerisi, Geçerlilik, Güvenirlik, Uyarlama

JEL Kodları: L83

ADAPTATION OF THE LEISURE CRAFTING SCALE INTO TURKISH: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Abstract

The aim of this study is to adapt the Leisure Crafting Scale, developed by Tsaur, Yen, Yang, and Yen (2023), into Turkish and to examine its validity and reliability. The study sample consists of adults living in Istanbul, and data were collected from 248 participants selected through convenience sampling. Semantic equivalence was ensured through expert evaluations during the translation process. The analyses conducted on the collected data revealed that the original four-factor structure of the scale was preserved in the Turkish sample. The items were consistently distributed across their respective dimensions, and the conceptual integrity of the scale was maintained. Reliability analyses indicated high internal consistency for all sub-dimensions, demonstrating strong alignment between the Turkish version and the original structure, as well as confirming its cross-cultural validity. The scale is considered a valid and reliable instrument for assessing individuals' abilities to plan, transform, and reduce barriers in their leisure time. The findings suggest that leisure crafting operates as a universal psychological process across cultures and contributes to leisure management, burnout, work-leisure balance, and psychological well-being research. Since the study is limited to Istanbul, future research with diverse samples is recommended.

Keywords: Recreation management, Leisure crafting, Validity, Reliability, Adaptation

JEL Codes: L83

* Araştırmanın etik kurul izni, İstanbul Rumeli Üniversitesi Etik Kurulu'nun 23.07.2025 tarihli ve 2025/07 sayılı toplantısında alınan 02 numaralı karar ile alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID:0000-0002-3417-2156

** **Sorumlu Yazar** (Corresponding Author): mvapur37@gmail.com

² Doktorant, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0497-035X

Başvuru Tarihi (Received): 01.11.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 29.04.2026

Giriş

Boş zaman, bireylerin yaşamında yalnızca dinlenme ve eğlenme fırsatı sunan bir alan olmanın ötesinde, psikolojik, sosyal ve fiziksel iyiliği destekleyen önemli bir yaşam boyutu olarak değerlendirilmektedir. Boş zaman etkinliklerine katılım yoluyla bireyler, stresle başa çıkabilmekte, sosyal ilişkilerini güçlendirebilmekte ve öznel iyi oluş düzeylerini artırabilmektedir (Iwasaki ve Mannell, 2000, s. 164). Bu doğrultuda boş zaman, bireyin zorunlu yükümlülüklerinden bağımsız olarak gerçekleştirdiği, gönüllülük esasına dayanan ve bireysel doyum sağlayan etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Karaküçük, 1999; Zorba, 2008). Bununla birlikte, bu sürecin rastlantısal biçimde gerçekleşmediği; bireylerin boş zamanlarını daha anlamlı, hedef odaklı ve kişisel değerleriyle uyumlu hale getirmek amacıyla çeşitli stratejiler geliştirdikleri ifade edilmektedir. Nitekim Stebbins (2001), boş zamanın pasif bir süreçten ziyade, bireyin kişisel gelişimine ve yaşam doyumuna katkı sağlayacak biçimde aktif olarak yapılandırılabilceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, son yıllarda literatürde öne çıkan “boş zaman yapılandırma becerisi” kavramı, bireylerin boş zaman deneyimlerini bilinçli ve amaçlı bir şekilde şekillendirme kapasitesini ifade eden önemli bir yaklaşım olarak dikkat çekmektedir.

Yapılandırma kavramı ilk kez iş yaşamı bağlamında ele alınmış, Wrzesniewski ve Dutton (2001, s. 188) tarafından çalışanların görev, ilişki ve iş algılarında yaptıkları proaktif değişiklikler olarak tanımlanmıştır. İş Talepleri–Kaynakları Modeli çerçevesinde, iş yükleri ile bireysel kaynaklar arasındaki dengeyi sağlama süreci iş yapılandırmanın temelini oluşturmuştur (Hobfoll, 2001; Bakker ve Demerouti, 2007; Kelly, Strauss, Arnold ve Stride, 2019). Daha sonra Tims, Bakker ve Derks (2012, s. 313), iş yapılandırmayı çalışanların kendi kişisel ihtiyaçları doğrultusunda işi yeniden şekillendirmeleri olarak açıklamış ve bu kavramı çok boyutlu bir yapıda ele almıştır. İş yaşamında geliştirilen bu kuramsal yaklaşım, daha sonra boş zaman alanına da uyarlanmıştır. Berg, Grant ve Johnson (2010, s. 974), bireylerin iş yaşamında tatmin edemedikleri çağrılarını boş zaman etkinlikleri aracılığıyla gerçekleştirdiklerini ortaya koymuş ve bu bağlamda boş zamanın da yapılandırılabilen bir alan olduğunu öne sürmüştür.

Boş zaman yapılandırma becerikliliği (leisure crafting), bireylerin tükenmiş kaynaklarla başa çıkabilmeleri için geliştirdikleri yeni bir strateji olarak ilk kez Petrou ve Bakker (2016, s. 508) tarafından ortaya konmuştur. Bu strateji, bireylerin iş dışındaki yaşamlarını kendi inisiyatifleriyle ve proaktif bir biçimde düzenleyerek hedeflerine ulaşmalarını, kişilerarası ilişkilerini güçlendirmelerini, öğrenme süreçlerine katılmalarını ve kişisel gelişimlerini desteklemelerini ifade etmektedir. Bu düşünceye paralel olarak boş zaman yapılandırma becerikliliğini bireylerin boş zamanlarını daha hedefe yönelik, planlı ve tatmin edici hale getirme süreci olarak kavramsallaştırmıştır. İş yapılandırma becerikliliğinden farklı olarak, boş zaman yapılandırma becerikliliği bireylerin tutkularını harekete geçirerek, boş zaman etkinliklerini bilinçli, kasıtlı ve ciddi bir biçimde şekillendirmelerine olanak tanımakta ve böylece temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Guo, Wang, Plummer, Du, Song ve Wang 2024, s. 2). Alanyazındaki araştırmalar, boş zaman yapılandırma becerikliliğinin bireylerin görev ve ilişkisel sınırlarını yeniden şekillendirebildiğini, ustalık duygusunu pekiştirdiğini ve yeni kaynakların elde edilmesine katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca, bu beceriklilik bireylerin ihtiyaç ve değerlerini gözeterek iş ortamındaki stres faktörleriyle daha etkin bir şekilde başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve iş taleplerinin olumsuz etkilerini sınırlayabilmektedir (Jones, 2022; Chen ve Wu, 2022).

Boş zaman yapılandırma süreci, bireylerin boş zaman aktiviteleri aracılığıyla becerilerini geliştirmelerine, sosyal bağlarını güçlendirmelerine, pozitif duygular deneyimlemelerine ve yaşamlarının genel anlamını pekiştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, boş zaman yapılandırma becerisinin ölçülmesi, bireylerin boş zaman deneyimlerini daha bütüncül bir

şekilde anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (Tsaur, Yen ve Chen, 2021, s. 757; Tsaur, Yen, Yang ve Yen, 2023, s. 76). Boş zaman yapılandırma becerisi, bireylerin boş zamanlarını yalnızca keyif verici bir etkinlik alanı olarak görmeyip, aynı zamanda kişisel gelişim, sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi ve yaşam doyumunun artırılması için etkin şekilde düzenlemeleri sürecini ifade etmektedir. Tsaur ve diğerleri (2023, s. 14) tarafından geliştirilen ve geçerlenen Boş Zaman Yapılandırma Ölçeği, bu kavramı dört boyutta ele almaktadır: yapısal boş zaman kaynaklarını artırma, sosyal boş zaman kaynaklarını artırma, zorlayıcı boş zaman taleplerini artırma ve boş zaman engellerini azaltma. Yapısal kaynakların artırılması, bireylerin bilgi, beceri ve deneyimlerini geliştirmelerini kapsarken; sosyal kaynakların artırılması, arkadaşlar ve aile üyeleri gibi sosyal çevreden destek ve geri bildirim sağlamayı ifade etmektedir. Zorlayıcı taleplerin artırılması, bireylerin kendilerine daha yüksek hedefler koyarak farklı ve yoğun etkinliklere yönelmesini içerirken; engellerin azaltılması ise katılımı zorlaştıran bireysel veya çevresel faktörlerin en aza indirilmesiyle ilişkilidir. Bu dört boyutlu yapı, boş zaman yapılandırma becerisinin yalnızca etkinlik seçimiyle sınırlı olmadığını, bireyin boş zaman deneyimini dönüştürme ve yönetme sürecini de kapsadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmalar, boş zaman yapılandırma becerisinin bireylerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında kritik bir rol oynadığını göstermektedir (Teng, 2023; Chen ve Choi, 2024; Petrou ve de Vries, 2025). Öz-belirleme kuramı çerçevesinde ele alındığında, bu becerinin özerklik, yeterlik ve ilişkilene gibi temel psikolojik ihtiyaçların tatminine katkı sağladığı ifade edilmektedir (Deci ve Ryan, 2000, s. 261). Bireylerin boş zaman etkinliklerini proaktif biçimde şekillendirmeleri, öznel iyi oluş düzeylerini artırmakta (Sonntag ve Fritz, 2007, s. 207), stresle başa çıkmalarını kolaylaştırmakta ve tükenmişlik riskini azaltmaktadır (Iwasaki ve Mannell, 2000, s. 164). Bununla birlikte, boş zaman yapılandırmanın yalnızca anlık haz ile sınırlı kalmadığı; uzun vadede bireylerin eudaimonik (erdem odaklı) iyi oluşlarını da desteklediği belirtilmektedir. Nitekim Pollanen ve Voutilainen (2018, s. 617), el işi temelli boş zaman etkinliklerinin bireylerin öz-gerçekleştirme ve yaşam doyumu düzeylerini artırdığını ortaya koyarken; Pollanen ve Weissmann-Hanski (2020, s. 348) benzer etkinliklerin erdem odaklı iyi oluş üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir.

Boş zaman yapılandırma becerisi, çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, bireylerin boş zaman etkinliklerinin içeriğini dönüştürerek sıradan faaliyetleri daha öğretici, geliştirici ve anlam yüklü deneyimlere dönüştürebildikleri görülmektedir. Ayrıca etkinliklerin sıklık ve yoğunluğunun bireylerin ihtiyaç ve beklentilerine göre düzenlenebildiği; sosyal ilişkilerin yeniden yapılandırılarak etkileşim, dayanışma ve aidiyet duygusunun güçlendirilebildiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra, boş zaman faaliyetlerinin algısal boyutunda da değişim sağlanarak bireylerin etkinliklere yükledikleri anlamın yeniden tanımlanabildiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle boş zaman yapılandırma becerisinin yalnızca boş zamanın değerlendirilme biçimiyle sınırlı olmadığı; aynı zamanda bireylerin psikolojik kaynaklarını güçlendiren, olumlu duygusal deneyimleri artıran ve yaşam amaçlarını destekleyen bütüncül bir süreç olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim alanyazında bu kavramın öz-belirleme kuramı, pozitif psikoloji yaklaşımları ve yaşam doyumu araştırmaları ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Tsaur ve diğerleri, 2023, s. 86).

Tablo 1: *Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Boyutları ve Katkıları*

Boyut	Açıklama	Olası Katkılar
İçeriğin Dönüştürülmesi	Sıradan bir faaliyetin daha öğretici, geliştirici veya anlamlı hale getirilmesi	Öğrenme fırsatları, kişisel gelişim, anlamlı deneyimler
Sıklık ve Yoğunluk Ayarlaması	Etkinliklerin sıklığının veya yoğunluğunun bireyin beklenti ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi	Zaman yönetimi, denge sağlama, stresin azaltılması
Sosyal İlişkilerin Yeniden Düzenlenmesi	Etkinliklerin sosyal etkileşim, dayanışma ve aidiyet hissi yaratacak şekilde kurgulanması	Sosyal destek, aidiyet duygusu, güçlü ilişkiler
Algısal Yeniden Çerçeveleme	Etkinliklere yüklenen anlamın ve bakış açısının dönüştürülmesi	Olumlu duygular, farkındalık, yaşam doyumunun artması
Genel Katkı	Boş zamanın yalnızca vakit geçirme değil; psikolojik kaynakları güçlendirme, olumlu duygusal deneyimler kazanma ve yaşam amaçlarını destekleme süreci olması	Psikolojik sermaye gelişimi, pozitif psikoloji ile uyum, öz-belirleme ve yaşam doyumuna katkı

Uluslararası literatürde boş zaman yapılandırma becerisi kavramının görece yeni ve gelişmekte olan bir araştırma alanı olduğu görülmektedir (Demirel ve Akçakese, 2025; Park ve Yu, 2026; Li, Wang, Yang ve Nah, 2026; Manuoglu, Sulejmanov ve Kafetsios, 2026). Kavramın ilk olarak Berg ve diğerlerinin (2010, s. 974) nitel bulgularına dayalı olarak ortaya konulduğu, Petrou ve Bakker (2016) tarafından geliştirilen ölçme girişimi ile ampirik araştırma gündemine taşındığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu ölçme aracının tek boyutlu yapıda kalması, kavramın çok yönlü doğasının yeterince yansıtılamamasına neden olmuştur. Bu sınırlılığı gidermeye yönelik olarak Tsaur ve diğerleri (2023) tarafından geliştirilen çok boyutlu ölçek, boş zaman yapılandırma becerisinin kuramsal ve ampirik temellerini daha kapsamlı biçimde ortaya koymuştur.

Türkiye bağlamında yürütülen boş zaman araştırmalarının ise ağırlıklı olarak boş zaman tatmini, motivasyonu ve rekreasyonel katılım gibi değişkenler üzerine yoğunlaştığı; boş zaman yapılandırma becerisini doğrudan ölçmeye yönelik bir ölçme aracının henüz bulunmadığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu kavramın bireylerin boş zaman deneyimlerini nasıl dönüştürdüğünü ve bu sürecin psikolojik iyi oluş, yaşam doyumunu ve sosyal ilişkiler üzerindeki etkilerini kültürel bağlamda incelemeye yönelik önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın temel amacı, Tsaur ve diğerleri (2023) tarafından geliştirilen Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin (Leisure Crafting Scale) Türkçeye uyarlanması ile geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin incelenmesidir. Çalışma kapsamında, ölçeğin Türk kültürel bağlamına uygun biçimde uyarlanması ve bireylerin boş zamanlarını nasıl yapılandırdıklarının güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı aracılığıyla değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu sayede, boş zaman yapılandırma becerisinin bireysel ve sosyal sonuçları daha kapsamlı biçimde analiz edilebilecek; aynı zamanda elde edilen bulguların ulusal literatüre katkı sağlaması ve uluslararası karşılaştırmalı araştırmalara zemin oluşturması beklenmektedir.

1. Metaryal ve Yöntem

Ölçeğin özgün geliştirilme sürecinde sistematik ve çok aşamalı bir yöntem izlenmiştir. İlk aşamada, "boş zaman yapılandırma" kavramı alanyazın çerçevesinde konumlandırılmış; özellikle iş yapılandırma (job crafting) yaklaşımı ile kuramsal bağlantısı kurularak kavramın temel boyutları belirlenmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması sonucunda madde havuzu oluşturulmuş ve hazırlanan maddelerin içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bir sonraki aşamada, oluşturulan maddeler dilsel uygunluk ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmek üzere pilot bir örneklem üzerinde test edilmiş; elde edilen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ana uygulama sürecinde ise daha geniş bir örneklemde elde edilen veriler kullanılarak açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiş ve ölçeğin faktör yapısı istatistiksel olarak sınanmıştır. Bununla birlikte, ölçeğin güvenilirliği Cronbach's Alpha ve bileşik güvenilirlik katsayıları ile

değerlendirilmiş; yakınsak ve ayırt edici geçerlilik analizleri aracılığıyla ölçeğin ölçtüğü yapının tutarlılığı ve diğer yapılardan ayırma düzeyi incelenmiştir. Tüm bu aşamalar sonucunda, boş zaman yapılandırma becerisini çok boyutlu bir yapı içerisinde ele alan ve geçerlik ile güvenilirliği istatistiksel olarak desteklenen bir ölçme aracı geliştirilmiştir.

1.1. Örneklem Süreci ve Durumu

Araştırmanın etik kurul izni, İstanbul Rumeli Üniversitesi Etik Kurulu'nun 23.07.2025 tarihli ve 2025/07 sayılı toplantısında alınan 02 numaralı karar ile sağlanmıştır. Araştırma verileri, 2025 yılı Ağustos–Eylül ayları arasında toplanmıştır. Veri toplama sürecinde çevrimiçi anket formu hazırlanarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmada örneklem yöntemi olarak kolayda örneklem tekniği tercih edilmiş olup, katılımcılar araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak dahil edilmiştir. Bu doğrultuda, herhangi bir yönlendirme yapılmadan katılımcıların araştırmaya kendi istekleriyle katılımı sağlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde faaliyet gösteren çeşitli şirketlerde çalışan toplam 248 kişi oluşturmaktadır. Elde edilen örneklem sayısının doğrulayıcı faktör analizi için kullanılan örneklem büyüklüğü ($n=248$), literatürde önerilen alt sınırlar dikkate alındığında kabul edilebilir düzeyde değerlendirilmiştir. Nitekim, yapısal eşitlik modellemesi ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmalarında örneklem büyüklüğünün 200 ve üzeri olması genel olarak yeterli kabul edilmektedir (Kline, 2016; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2013). Bu doğrultuda mevcut çalışmada elde edilen uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olması, örneklem büyüklüğünün analizler açısından yeterli olduğunu desteklemektedir.

Katılımcıların 153'ü erkek (%61,7) ve 95'i kadın (%38,3) bireylerden oluşmaktadır. Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu 25-34 yaş aralığında yer almakta (81 kişi, %32,7), bunu 35-44 yaş grubundaki 70 kişi (%28,2), 18-24 yaş grubundaki 64 kişi (%25,8) ve 45 yaş ve üzeri gruptaki 33 kişi (%13,3) izlemektedir. Eğitim düzeyine göre dağılımda, katılımcıların 90'ı lisans mezunu (%36,3), 38'i lise mezunu (%15,3), 92'si ön lisans mezunu (%37,1) ve 28'i lisansüstü eğitim almıştır (%11,3). Gelir dağılımında ise 23 kişi (%9,3) asgari ücretin altında (22.104 TL'den az), 83 kişi (%33,5) asgari ücret düzeyinde (yaklaşık 22.104 TL), 61 kişi (%24,6) asgari ücretin biraz üstünde (yaklaşık 26.100 TL) ve 81 kişi (%32,7) asgari ücretin iki katından fazla (44.209 TL ve üzeri) gelire sahiptir.

1.2. Verilerin Analizi

Veri toplama sürecinin tamamlanmasının ardından elde edilen veriler, analiz edilmek üzere SPSS 25.0 ve AMOS paket programlarına aktarılmıştır. Analiz sürecine geçilmeden önce veri seti üzerinde gerekli ön işlemler gerçekleştirilmiş; eksik veriler ve uç değerler kontrol edilerek verilerin analize uygunluğu değerlendirilmiştir. Ayrıca verilerin normalliği, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri üzerinden hem madde (ifade) düzeyinde hem de alt boyut düzeyinde incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler belirli bir sıralama doğrultusunda sistematik biçimde yürütülmüştür. İlk olarak ölçeğin dil geçerliği değerlendirilmiş; ardından yapı geçerliğini incelemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA öncesinde verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) örneklem yeterlilik katsayısı ve Bartlett's Küresellik Testi ile değerlendirilmiştir (Hair vd., 2013). Faktör çıkarımında ortak varyansa dayalı Principal Axis Factoring yöntemi tercih edilmiştir. Ölçekte yer alan boyutların kuramsal olarak birbiriyle ilişkili olması beklendiğinden, döndürme işlemi için eğik rotasyon yöntemlerinden Direct Oblimin kullanılmıştır (Fabrigar vd., 1999; Brown, 2015). Faktörler arası ilişkinin bulunmadığını varsayan dik döndürme yöntemleri bu çalışma kapsamında tercih edilmemiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Maddelerin faktörler altındaki dağılımı değerlendirilirken Pattern Matrix esas alınmış ve faktör yüklerinin yorumlanmasında alt sınır olarak .40 değeri kabul edilmiştir (Hair vd., 2013;

Büyüköztürk, 2024). Ayrıca analizler hem madde (ifade) düzeyinde hem de alt boyut düzeyinde gerçekleştirilerek ölçeğin yapısal bütünlüğü ayrıntılı biçimde incelenmiştir. AFA sonrasında verilerin dağılım özellikleri yeniden değerlendirilmiş; değişkenler arasındaki çoklu doğrusallık durumu Tolerance ve VIF değerleri aracılığıyla incelenmiştir. Ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiş; modelin genel uygunluğu ise çeşitli uyum iyiliği indeksleri ile değerlendirilmiştir. Sonraki aşamada, elde edilen faktör yapısının doğruluğunu test etmek amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA), AMOS programında Maksimum Olabilirlik (Maximum Likelihood, ML) kestirim yöntemi kullanılarak yürütülmüştür (Kline, 2016). Son olarak, ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha katsayıları ile birlikte birleşik güvenilirlik (Composite Reliability) değerleri hesaplanmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, araştırmanın amacı doğrultusunda yapılandırılmış olup, öncelikle dil geçerliliğine ilişkin değerlendirmeler sunulmuştur. Ardından, yapı geçerliği kapsamında yapılan güvenilirlik analizlerin sonuçları ve çalışmalarına ilişkin bulgular ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

2.1. Dil Geçerliliği

Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin dil geçerliği sürecinde dört aşamalı bir yöntem izlenmiştir. İlk aşamada, ilgili alanda uzmanlığı bulunan ve her iki dili (İngilizce–Türkçe) ileri düzeyde bilen dört akademisyenden ölçeğin orijinal dilinden Türkçeye çevirisi istenmiştir. Elde edilen çeviri metinleri, rekreasyon alanında uzman akademisyenler tarafından karşılaştırılarak anlam bütünlüğü ve kavramsal uygunluk açısından değerlendirilmiş ve bu değerlendirme sonucunda ortak bir Türkçe form oluşturulmuştur. Bu çalışmada klasik geri çeviri (back translation) tekniği uygulanmamış, bunun yerine dilsel eşdeğerliğin doğrudan karşılaştırma yöntemi ile değerlendirilmesi tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, maddelerin sözcük düzeyindeki birebir karşılığında ziyade kavramsal ve bağlamsal eşdeğerliğin korunmasını esas almaktadır. Nitekim iki dildeki formun aynı katılımcılar üzerinden karşılaştırılmasına dayalı bu yaklaşımın, dilsel eşdeğerliğin değerlendirilmesinde kullanılabilir uygun yöntemlerden biri olduğu ifade edilmektedir (Herrera, DelCampo ve Ames, 1993). Bu doğrultuda, ikinci aşamada ölçeğin ifadesel açıklığı ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla, belirlenen çalışma grubuna hem İngilizce hem de Türkçe formlar uygulanmıştır. Olası hatırlama etkisini azaltmak amacıyla iki uygulama arasında belirli bir zaman aralığı bırakılmıştır. Son aşamada ise Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki tutarlılığı değerlendirmek amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ölçeğin Türkçe ve İngilizce Formlarının Korelasyon Değerleri

Değişkenler	r	p
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması (TR form)	.93**	p < .001
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması (ING form)		
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması (TR form)	.91**	p < .001
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması (ING form)		
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması (TR form)	.95**	p < .001
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması (ING form)		
Boş zaman engellerinin azaltılması (TR form)	.89**	p < .001
Boş zaman engellerinin azaltılması (ING form)		

**p<0.001

Tablo 2'de yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması boyutunda Türkçe form ile İngilizce form arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r= 0.93$, $p< 0.001$). Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması boyutunda da iki form arasındaki korelasyon yüksek çıkmıştır ($r= 0.91$, $p< 0.001$). Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması boyutunda Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki korelasyon katsayısı oldukça yüksektir ($r= 0.95$, $p< 0.001$). Boş zaman

engellerinin azaltılması boyutunda ise iki form arasındaki korelasyon katsayısı yine yüksek düzeydedir ($r= 0.89$, $p < 0.001$). Bu yüksek korelasyon değerleri (Ural ve Kılıç, 2021, s. 232), ölçeğin her iki dilde de benzer yapıları ölçtüğünü ve geçerli bir çeviri süreci izlendiğini göstermektedir. Bununla birlikte, geri çeviri yönteminin kullanılmamış olması, bazı dilsel nüansların tam olarak denetlenememesi olasılığı nedeniyle çalışmanın sınırlılıkları arasında değerlendirilmiştir.

2.2. Yapı Geçerliliği

Boş zaman yapılandırma becerisi ölçeğinin Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett's testi sonuçlarına bağlı yapı geçerliliği incelenmiştir.

Tablo 3: *Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeğinin Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett's Testi Sonuçları*

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)		,960
Bartlett's	χ^2	6002,133
	sd	253
	p	,000

Tablo 3 incelendiğinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .960 ve Bartlett's Testi sonucu $\chi^2=6002.133$, $sd = 253$, $p < .001$ olarak bulunmuştur. KMO değerinin .90'ın üzerinde olması, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için mükemmel düzeyde yeterli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Bartlett's Testi sonucunun anlamlı ($p < .05$) olması, ölçek maddeleri arasında yeterli düzeyde ilişki olduğunu ve faktör analizine uygunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4: *Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Özdeğer ve Varyans Değerleri*

Faktör	Özdeğer	Varyans	Kümülatif
1	6,119	26,605	26,605
2	5,107	22,202	48,807
3	4,463	19,403	68,210
4	3,503	15,232	83,443

Tablo 4 incelendiğinde, ölçeğin dört faktörden oluştuğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %83,44'ünü açıkladığı görülmektedir. Birinci faktör %26,61, ikinci faktör %22,20, üçüncü faktör %19,40 ve dördüncü faktör %15,23 oranında varyans açıklamaktadır. Faktörlerin açıkladığı toplam varyansın yüksek oluşu, ölçeğin yapı geçerliliğinin güçlü olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: *Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeğinin Alt Boyutlarında Yer Alan Maddelere Ait Yük Değerleri*

Madde	1	2	3	4
1	.767			
2	.717			
3	.690			
4	.783			
5	.708			
6	.659			
7		.780		
8		.708		
9		.700		
10		.739		
11		.681		
12		.662		
13			.819	
14			.710	
15			.647	
16			.746	
17			.702	
18				.722
19				.738
20				.750
21				.719
22				.720
23				.745

Tablo 5 incelendiğinde, her bir faktör altında yer alan madde yük değerlerinin yüksek ve anlamlı olduğu görülmektedir. Birinci faktöre ait madde yükleri .659 ile .783, ikinci faktör .662 ile .780, üçüncü faktör .647 ile .819 ve dördüncü faktör .719 ile .750 aralığında değişmektedir. Bu değerler, ilgili maddelerin ait oldukları faktörlerle güçlü düzeyde ilişkili olduğunu ve faktör yapısının yeterli bir biçimde oluştuğunu göstermektedir.

Faktörlerin içeriklerine ilişkin yapılan değerlendirmeler sonucunda, ölçeğin dört alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Birinci alt boyut *yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması*, ikinci alt boyut *sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması*, üçüncü alt boyut *zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması* ve dördüncü alt boyut ise *boş zaman engellerinin azaltılması* olarak tanımlanmıştır (Tsaur ve diğerleri, 2023, s. 83).

2.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi çalışmasında ilk olarak verilerin analiz için varsayımları sağlayıp sağlamadığı kontrol edilmiştir. Verilerde önemli uç değerler temizlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık değerleriyle kontrol edilmiştir. Tablo 6'da yer alan değerlere göre veriler normal dağılım göstermektedir.

Tablo 6: *Verilere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Alt Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması	-,911	-,132
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması	-1,089	,364
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması	-,706	-,541
Boş zaman engellerinin azaltılması	-1,064	,169

Tablo 6'da öncelikle verilerin normallik varsayımı madde (ifade) düzeyinde incelenmiş ve herhangi bir normallik ihlaline rastlanmamıştır. Daha sonra analizler alt boyutlar düzeyinde gerçekleştirilerek raporlanmıştır. Bu kapsamda Tablo 6'da alt boyutlara ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre, çarpıklık ve basıklık

değerlerinin $-1,5$ ile $+1,5$ aralığında yer alması, verilerin büyük ölçüde normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. *Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması* alt boyutunda çarpıklık değeri $-0,911$, basıklık değeri $-0,132$; *sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması* alt boyutunda çarpıklık değeri $-1,089$, basıklık değeri $0,364$; *zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması* alt boyutunda çarpıklık değeri $-0,706$, basıklık değeri $-0,541$; *boş zaman engellerinin azaltılması* alt boyutunda ise çarpıklık değeri $-1,064$, basıklık değeri $0,169$ olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, alt boyutlara ilişkin çarpıklık değerlerinin $-1,089$ ile $-0,706$; basıklık değerlerinin ise $-0,541$ ile $0,364$ aralığında değiştiği görülmektedir. Gerçekleştirilen ön analizler kapsamında, alt boyut düzeyinde normallik kontrolleri yapılmış; normallik varsayımını ihlal eden herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Elde edilen sonuçlar, verilerin normal dağılım varsayımını sağladığını göstermektedir.

Tablo 7: Değişkenlere Ait Tolerance ve VIF değerleri

Alt Boyutlar	Tolerance	VIF
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması	,292	3,421
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması	,231	4,334
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması	,241	4,148
Boş zaman engellerinin azaltılması	,195	5,135

Tablo 7'de alt boyutlar arasında çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) olup olmadığı Tolerance ve VIF değerleri ile değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması alt boyutu için Tolerance değeri $0,292$ ve VIF değeri $3,421$; Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması alt boyutu için Tolerance değeri $0,231$ ve VIF değeri $4,334$; Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması alt boyutu için Tolerance değeri $0,241$ ve VIF değeri $4,148$; Boş zaman engellerinin azaltılması alt boyutu için ise Tolerance değeri $0,195$ ve VIF değeri $5,135$ olarak bulunmuştur. VIF değerlerinin 10 'un altında ve Tolerance değerlerinin $0,01$ 'in üzerinde olması, alt boyutlar arasında çoklu doğrusal bağlantı sorununun bulunmadığını göstermektedir (Hair vd., 2013).

Tablo 8: Boyutlar Arası İlişki Durumu

Alt Boyutlar	1	2	3	4	5	6
1. Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması	1.00					
2. Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması	,833**	1.00				
3. Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması	,822**	,823**	1.00			
4. Boş zaman engellerinin azaltılması	,795**	,860**	,853**	1.00		

** $p < 0.001$

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmada yer alan alt boyutlar arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi sonuçları görülmektedir. Analiz bulgularına göre, tüm değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p < .001$). Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması ile sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması arasında $r = 0,833$, zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması ile $r = 0,822$ ve boş zaman engellerinin azaltılması ile $r = 0,795$ düzeyinde kuvvetli ilişkiler bulunmaktadır. Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması ile zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0,823$, boş zaman engellerinin azaltılması ile ise $r = 0,860$ olup, her iki durumda da kuvvetli ve çok kuvvetli düzeyde ilişkiler söz konusudur. Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması ile boş zaman engellerinin azaltılması arasındaki ilişki katsayısı $r = 0,853$ olup, bu da çok kuvvetli bir ilişkiye işaret etmektedir. Ural ve Kılıç (2021, s. 232)'e göre, $0-0,29$ arası zayıf düzeyde ilişki, $0,30-0,64$ arası orta düzeyde ilişki, $0,65-0,84$ arası kuvvetli düzeyde ilişki ve $0,85-1,00$ arası çok kuvvetli düzeyde ilişki olarak değerlendirilmektedir. Bu ölçüt dikkate alındığında, elde edilen tüm korelasyon değerlerinin kuvvetli veya çok kuvvetli düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Uyum İyiliği İndeksi Değerleri

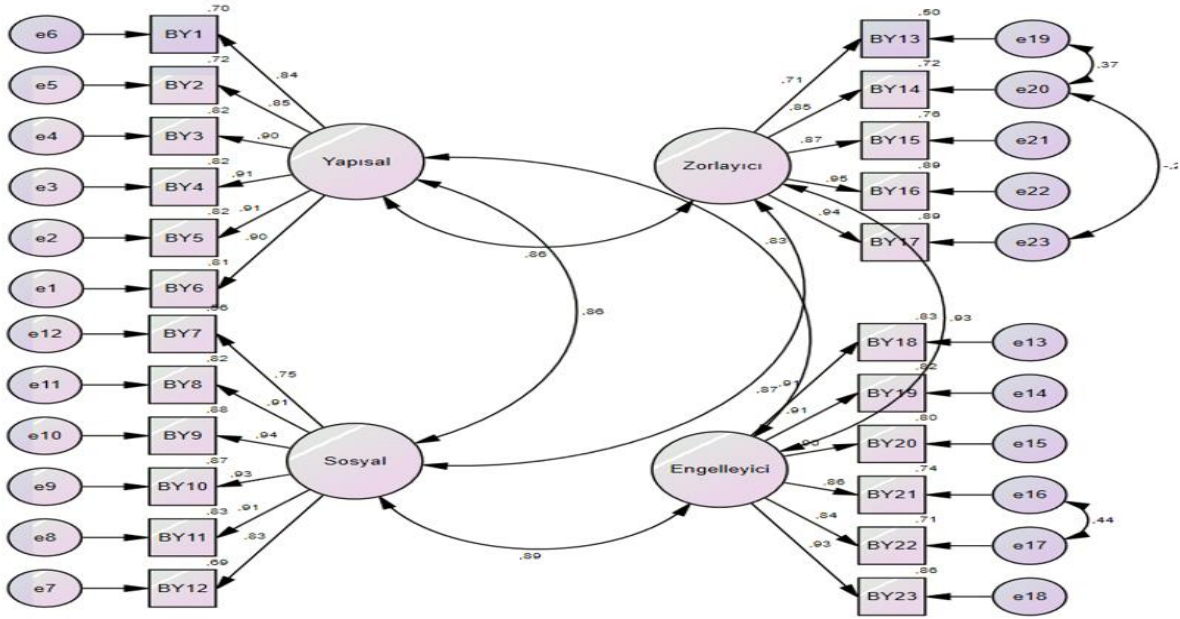
Uyum İndeksi	Elde Edilen Değer
χ^2/sd	4,062
RMSEA	.072
CFI	.929
GFI	.883
NFI	.897
IFI	.930

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kapsamında sınanan modele ilişkin uyum iyiliği çeşitli uyum indeksleri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Literatürde belirtildiği üzere, modelin yeterliliğini belirlemek amacıyla birden fazla uyum indeksinin birlikte kullanılması önerilmektedir (Bentler, 1992; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Hu ve Bentler, 1999). Bu nedenle, analizde χ^2/sd , RMSEA, CFI, GFI, NFI ve IFI indeksleri dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre: χ^2/sd değeri 4,062'dir. Bu değer, 3 ile 5 arasında olduğundan kabul edilebilir uyum sınırları içerisinde (Meydan ve Şeşen, 2015; Simon ve diğerleri, 2010). RMSEA değeri ,072 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,05 ile 0,08 aralığında bulunduğu için kabul edilebilir uyum düzeyindedir (Simon ve diğerleri, 2010). CFI değeri ,929 olup, 0,90'ın üzerinde olması nedeniyle mükemmel uyum kriterini sağlamaktadır (Dehon, Weems, Stickle, Costa ve Berman, 2005). GFI değeri ,883'tür. Bu değer ,85'in üstünde olduğu için modelin bu indeks açısından yeterli uyum gösterdiği söylenebilir. NFI değeri ,897 olup, ,85 sınırının üzerinde yer aldığından modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği ifade edilebilir. IFI değeri ,930'dur. Bu değer, 0,90'ın üzerinde olduğundan mükemmel uyum sağladığı kabul edilmektedir (Vassallo ve Saba, 2015).

Tablo 10: Ölçek Maddelerine İlişkin Faktör Yükleri

Alt Boyutlar	Madde	Faktör Yüğü
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması	BY6	.899
	BY5	.907
	BY4	.907
	BY3	.904
	BY2	.848
	BY1	.838
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması	BY12	.833
	BY11	.912
	BY10	.931
	BY9	.937
	BY8	.908
	BY7	.750
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması	BY13	.710
	BY14	.849
	BY15	.874
	BY16	.945
	BY17	.941
	BY18	.910
Boş zaman engellerinin azaltılması	BY19	.908
	BY20	.895
	BY21	.859
	BY22	.841
	BY23	.925

Tabloda yer alan değerlere göre, dört alt boyutta yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerleri alt sınır olan ,60'ın üzerindedir. Bu sonuçlara göre Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği, ölçeğin orijinali ile uyumlu bir yapı göstermiştir.

Şekil 1: Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeğinin Maddelerine İlişkin Yük Değeri ve Alt Boyutlar Arası Korelasyon Değerleri

Şekilde yer alan değerlere göre, dört alt boyutta yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerleri alt sınır olan ,60'ın üzerindedir. Bu sonuçlara göre Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği orijinali ile uyumlu bir yapı göstermiştir.

Tablo 11: Değişkenlere İlişkin AVE-CR ve Cronbach Alfa Değerleri

Alt Boyutları	AVE	CR	Cronbach Alfa
Yapısal boş zaman kaynaklarının artırılması	0,72	0,77	,959
Sosyal boş zaman kaynaklarının artırılması	0,62	0,89	,956
Zorlayıcı boş zaman taleplerinin artırılması	0,68	0,74	,949
Boş zaman engellerinin azaltılması	0,76	0,78	,966

Tablo 11'de Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin güvenilirlik analizine ilişkin Cronbach Alfa ve kompozit güvenilirlik (CR) değerleri sunulmuştur. Cronbach Alfa değerlerinin ,949 ile ,966; CR değerlerinin ise ,74 ile ,89 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlar, ölçeğin tüm alt boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Altunışık ve diğerlerine (2010) göre Cronbach Alfa katsayısının 0.80'in üzerinde olması ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu; Hair ve diğerlerine (2013) göre ise CR değerlerinin ,70'in üzerinde olması iyi bir güvenilirlik göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen Cronbach Alfa ve CR değerleri, önerilen eşik değerlerin üzerinde olup ölçeğin Türkçe formunun güçlü bir iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçek uyarlama çalışmaları bağlamında bu düzeydeki güvenilirlik katsayıları, ölçüm aracının güvenilirliğini desteklemektedir (Alikari vd., 2021; Şahin vd., 2021).

4. Tartışma ve Sonuç

Boş zaman yapılandırma kavramı, literatürde ilk kez Petrou ve Bakker (2016) tarafından ele alınmış ve tek boyutlu bir ölçek aracılığıyla ölçülmüştür. Ancak bu ölçek, kavramın yalnızca sınırlı bir boyutunu yansıtmakta ve boş zaman deneyiminin bütüncül doğasını tam olarak ortaya koymamaktadır. Bu nedenle, kavramın yalnızca "boş zaman becerikliliği" olarak değil, daha kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımla "boş zaman yapılandırma becerisi" olarak ele alınmasının daha uygun olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca isimlendirme süreci, Türkçe dil uzmanları ve İngiliz dili uzmanları ile yapılan değerlendirmeler sonucunda bu şekilde

belirlenmiştir. Ölçek maddeleri de bu yaklaşımı destekler nitelikte olup, bireylerin boş zamanlarını çok boyutlu ve sistematik biçimde nasıl dönüştürdüklerini yansıtmaktadır.

Araştırma bulguları, Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin dört boyutlu yapısının Türk örnekleminde de korunduğunu ve modelin istatistiksel açıdan kabul edilebilir düzeyde doğrulandığını göstermektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin ilgili boyutlara yüksek faktör yükleriyle (.647–.819) dağıldığı ve toplam varyansın %83,44'ünün açıklandığı belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, modelin kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını ortaya koymuştur ($\chi^2/sd = 4,062$; RMSEA = 0,072; CFI = 0,929; GFI = 0,883; NFI = 0,897; IFI = 0,930). χ^2/sd değerinin 3 ile 5 aralığında olması modelin kabul edilebilir uyum gösterdiğine işaret etmektedir. RMSEA değerinin 0,05 ile 0,08 aralığında bulunması kabul edilebilir uyum düzeyi olarak değerlendirilmektedir. CFI ve IFI değerlerinin 0,90'ın üzerinde olması modelin iyi uyum gösterdiğini ortaya koyarken, GFI ve NFI değerlerinin 0,85'in üzerinde olması modelin yeterli uyum sağladığını göstermektedir.

Alt boyutlara ilişkin Cronbach's Alpha katsayılarının ,949 ile ,966 arasında, birleşik güvenirlik (CR) değerlerinin ise ,74 ile ,89 arasında değiştiği görülmektedir. Bu bulgular, ölçeğin tüm alt boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Orijinal çalışmada raporlanan model uyum değerlerinin benzer biçimde kabul edilebilir sınırlar içerisinde olması, elde edilen bulguların kuramsal ve istatistiksel açıdan özgün model ile tutarlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Tayvan örnekleminde elde edilen CR (.84–.90) ve AVE (.71–.78) değerleri ile karşılaştırıldığında, Türk örnekleminde AVE değerlerinin ,62 ile ,76 arasında değiştiği ve kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı görülmektedir. CR değerlerinin ise kısmen farklılık göstermekle birlikte kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, ölçeğin farklı kültürel bağlamlarda geçerliliğini koruduğunu ve ölçüm yapısının tutarlı biçimde işlediğini desteklemektedir. Elde edilen bulgular, Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü, kuramsal tutarlılığını ve kültürlerarası istikrarını desteklemekte; boş zaman yapılandırma becerisinin bireylerin boş zamanlarını planlama, dönüştürme ve engelleri azaltma süreçlerinde işlevsel bir psikolojik mekanizma olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır (Tsaur ve diğerleri, 2023).

Çalışmanın Türkçe literatüre en önemli katkısı, boş zaman yapılandırma becerisini çok boyutlu biçimde ölçen ilk ölçek uyarlaması olmasıdır. Türkiye'de boş zaman araştırmalarının çoğunlukla tatmin, motivasyon ve katılım gibi kavramlara odaklandığı görülmekte (Yerlisu, Ağvar ve Bahadır, 2012; Altunay ve Balcı, 2018; Yurcu, Kasalak ve Akıncı, 2018; Demiral, 2019; Demirel, Vapur, Yavuz ve Aydın, 2022; Vapur ve Yavuz, 2022; Yavuz, Vapur ve Atay, 2023; Aydın ve Yavuz, 2024), bireylerin boş zamanlarını proaktif biçimde nasıl yapılandırdıklarını doğrudan ölçen bir aracın sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırma, alandaki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sunmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye kazandırılması yalnızca kuramsal açıdan değil, uygulama alanları açısından da önem taşımaktadır. Bireylerin boş zamanlarını nasıl planladıklarını, dönüştürdüklerini ve engelleri nasıl azalttıklarını ölçme olanağı sunarak boş zaman araştırmalarına yeni bir analitik araç kazandırmaktadır. Bu ölçeğin özellikle çalışanların iş dışı yaşamlarını düzenleme biçimleri, tükenmişlik düzeyleri, gençlerin rekreasyonel tercihleri ve toplumsal düzeyde boş zaman politikalarının geliştirilmesi gibi araştırmalarda kullanılabilirliği düşünülmektedir. Son olarak bu çalışma ile Tsaur ve diğerleri (2023) tarafından geliştirilen Boş Zaman Yapılandırma Becerisi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması gerçekleştirilmiş; ölçeğin çok boyutlu yapısının Türk kültürel bağlamda da geçerli ve güvenilir olduğu kanıtlanmıştır. Kavramın "boş zaman yapılandırma becerisi" olarak isimlendirilmesi hem yazarlar hem de dil uzmanları tarafından uygun bulunmuş, ölçek maddeleri de bu yaklaşımı desteklemiştir. Bu yönüyle araştırma, Türk literatüründe özgün

ve öncü bir katkı sunmakta; gelecekte yapılacak çalışmalar için sağlam bir kuramsal ve metodolojik temel oluşturmaktadır.

4.1. Sınırlıklar

Araştırma bulguları belirli sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Öncelikle, çalışma İstanbul ilinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde çalışan bireylerden elde edilen ve kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen 248 katılımcı ile sınırlıdır. Bu durum, elde edilen bulguların farklı coğrafi bölgeler, sektörler ve sosyo-kültürel yapılar için genellenebilirliğini kısıtlayabilir. Ayrıca araştırmanın kesitsel ve öz-bildirim temelli bir tasarım üzerine kurulmuş olması, verilerin tek bir zaman diliminde ve katılımcı beyanlarına dayalı olarak toplanması nedeniyle ortak yöntem yanlılığı ve sosyal beğenirlik eğilimi gibi potansiyel sınırlılıkları beraberinde getirebilir. Bu bağlamda, ilerleyen araştırmalarda farklı örneklem gruplarıyla yürütülecek çalışmaların yanı sıra boylamsal araştırma desenlerinin ve çoklu veri kaynaklarının kullanılması, elde edilen bulguların genellenebilirliğini ve açıklayıcılığını artıracaktır.

Öte yandan, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları modelin genel olarak kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte, bazı uyum indekslerinin (örneğin GFI = .883) ideal değerlere kıyasla nispeten düşük kalması, örneklem yapısı ve modelin çok boyutlu doğası ile ilişkili olabilir. Bu nedenle, ölçeğin daha geniş örneklem üzerinde yeniden test edilmesi ve alternatif model yapılarının (örneğin ikinci düzey modeller) incelenmesi önerilmektedir.

Ayrıca, alt boyutlar arası korelasyon katsayılarının görece yüksek bulunması, boyutlar arasında kuramsal bir yakınlığa işaret etmektedir. Bu durum ölçeğin kuramsal yapısı ile uyumlu olmakla birlikte, ayrışan geçerlik açısından daha ileri analizlerin yapılmasını gerektirmektedir. Gelecek çalışmalarda Fornell–Larcker ölçütü ve HTMT oranı gibi göstergelerin kullanılması, ayrışan geçerlik değerlendirmelerini güçlendirecektir. Güvenirlik analizleri sonucunda elde edilen yüksek Cronbach alfa ve kompozit güvenilirlik değerleri, ölçeğin güçlü bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, yüksek alfa değerleri bazı maddeler arasında içeriksel benzerlik olabileceğine işaret edebilir. Bu nedenle, ölçeğin test–tekrar test güvenilirliği ve madde ayırt ediciliğinin farklı örneklem üzerinde incelenmesi önerilmektedir. Dil geçerliği sürecinde Türkçe ve İngilizce formlar arasında yüksek düzeyde korelasyonlar elde edilmiş olmakla birlikte, klasik geri çeviri yönteminin kullanılmamış olması bu sürecin sınırlılıklarından biri olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, ilerleyen çalışmalarda farklı dil eşdeğerliği yöntemlerinin ve çok gruplu ölçüm değişmezliği analizlerinin kullanılması, ölçeğin kültürlerarası geçerliliğini daha kapsamlı biçimde ortaya koyacaktır.

Son olarak, bu çalışmada ölçeğin nomolojik geçerliği sınırlı düzeyde ele alınmıştır. Boş zaman yapılandırma becerisinin tükenmişlik, yaşam doyumu, boş zaman tatmini ve psikolojik iyi oluş gibi değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi, ölçeğin kuramsal konumunu daha güçlü biçimde destekleyecektir. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak yapısal modellemeye dayalı çalışmaların ölçeğin yordayıcı gücünü ortaya koyması beklenmektedir.

Yazar Katkı Oranı (Authorship Contributions): Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynakça

Alikari, V., Fradelos, E. C., Giannakopoulou, N., Gerogianni, G., Efstathiou, F., Lavdaniti, M. ve Zyga, S. (2021). Translation, cultural adaptation, validation and internal consistency of the factors of nurses caring behavior. *Materia Socio-Medica*, 33(1), 34-40. <https://doi.org/10.5455/msm.2021.33.34-40>

- Altunay, B. R. ve Balcı, V. (2018). Ankara ili Keçiören ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zaman etkinliklerine katılım motivasyonu. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 50-63.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aydın, İ. ve Yavuz, E. (2024). Boş zaman katılımının yaşam kalitesine etkisinde iş tatmininin aracı rolü. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 71-88.
- Bakker, A. B. ve Demerouti, E. (2007). The job demands-resources model: State of the art. *Journal of Managerial Psychology*, 22(3), 309-328. <https://doi.org/10.1108/02683940710733115>
- Bentler, P. M. (1992). On the fit of models to covariances and methodology to the Bulletin. *Psychological Bulletin*, 112(3), 400-404. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.3.400>
- Berg, J. M., Grant, A. M. ve Johnson, V. (2010). When callings are calling: Crafting work and leisure in pursuit of unanswered occupational callings. *Organization Science*, 21(5), 973-994. <https://doi.org/10.1287/orsc.1090.0497>
- Büyüköztürk, Ş. (2024). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*, Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Chen, I. S. ve Choi, J. N. (2025). Does leisure crafting improve workplace creativity?. *European Management Review*, 22(3), 640-655.
- Chen, I.-S. ve Wu, S.-H. (2022). Make an environmental impact beyond the organizational boundary through green leisure crafting. *Academy of Management Proceedings*, 1, <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2022.12035abstract>
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Dehon, C., Weems, C. F., Stickle, T. R., Costa, N. M. ve Berman, S. L. (2005). A cross-sectional evaluation of the factorial invariance of anxiety sensitivity in adolescents and young adults. *Behaviour Research and Therapy*, 43(6), 799-810. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2004.06.004>
- Demiral, S. (2019). Geleneksel sporlarımızdan kuşak güreşi sporcu ve yöneticilerinin boş zaman motivasyon ve tatminlerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 56-72.
- Demirel, M. A., Vapur, M., Yavuz, E. ve Aydın, İ. (2022). Serbest zaman nostaljisinin serbest zaman motivasyonuna etkisi. *Turizm Akademik Dergisi*, 9(1), 219-231.
- Demirel, M. ve Akçakese, A. (2025). Leisure crafting and life satisfaction in Muslim young adults: The mediating role of islamic well-being. *Journal of Research in Social Science and Humanities*, 5(1), 49-54.
- Guo, Y. F., Wang, S. J., Plummer, V., Du, Y., Song, T. P. ve Wang, N. (2024). Effects of job crafting and leisure crafting on nurses' burnout: A machine learning-based prediction analysis. *Journal of Nursing Management*, 2024(1), 9428519.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2013). *Multivariate data analysis: Pearson new international edition PDF eBook*. Harlow: Pearson Higher Education Limited.

- Herrera, R., Delcampo, R. ve Ames, M. (1993), A serial approach for translating family science instrumentation, *Family Relations*, 42, 357-360.
- Hobfoll, S. E. (2001). The influence of culture, community, and the nested-self in the stress process: advancing conservation of resources theory. *Applied Psychology*, 50, 337-421.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Iwasaki, Y. ve Mannell, R. C. (2000). Hierarchical dimensions of leisure stress coping. *Leisure Sciences*, 22(3), 163-181. <https://doi.org/10.1080/01490409950121843>
- Jones, D. R. (2022). Academic leisure crafting: More than a respite to breath?. *British Educational Research Journal*, 48(1), 137-159.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Chicago: Scientific Software International / Lawrence Erlbaum Associates.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kelly, C. M., Strauss, K., Arnold, J. ve Stride, C. (2019). The relationship between leisure activities and psychological resources that support a sustainable career: The role of leisure seriousness and work-leisure similarity. *Journal of Vocational Behavior*, 117, 1-15.
- Kline, R. B. (2016). *Principle and practice of structural equation modelling*. New York, NY: The Guilford Press
- Li, S., Wang, S., Yang, H. ve Nah, K. (2026). How music alleviates job burnout: Uncovering the mediating mechanism of leisure crafting among construction workers. *Buildings*, 16(6), 1256.
- Manuoglu, E., Sulejmanov, F. ve Kafetsios, K. (2026). Crafting leisure for well-being: A multilevel study of youth. *Asian Journal of Social Psychology*, 29, e70072. <https://doi.org/10.1111/ajsp.70072> .
- Park, J. ve Yu, G. B. (2026). When Stressed and Misaligned, Leisure Crafting Rebuilds: Mediating Role of Psychological Capital on the Relationship between College Students' Leisure Crafting and Subjective Wellbeing. *Applied Research in Quality of Life*, 1-22. .
- Petrou, P. ve Bakker, A. B. (2016). Crafting one's leisure time in response to high job strain. *Human Relations*, 69(2), 507-529. <https://doi.org/10.1177/0018726715590453>
- Petrou, P. ve de Vries, J. (2025). Context-free and work-related benefits of a leisure crafting intervention: A randomized controlled trial. *Journal of Leisure Research*, 56(1), 123-148.
- Pollanen, S. H. ve Weissmann-Hanski, M. K. (2020). Hand-made well-being: Textile crafts as a source of eudaimonic well-being. *Journal of Leisure Research*, 51(3), 348-365. <https://doi.org/10.1080/00222216.2019.1688738>
- Pollanen, S. ve Voutilainen, L. (2018). Crafting well-being: Meanings and intentions of stay-at-home mothers' craft-based leisure activity. *Leisure Sciences*, 40(6), 617-633. <https://doi.org/10.1080/01490400.2017.1325801>
- Simon, D., Kriston, L., Loh, A., Spies, C., Scheibler, F., Wills, C. ve Harter, M. (2010). Confirmatory factor analysis and recommendations for improvement of the Autonomy

- Preference Index (API). *Health Expectations*, 13(3), 234-243. <https://doi.org/10.1111/j.1369-7625.2009.00588.x>
- Sonnentag, S. ve Fritz, C. (2007). The recovery experience questionnaire: Development and validation of a measure for assessing recuperation and unwinding from work. *Journal of Occupational Health Psychology*, 12(3), 204-221. <https://doi.org/10.1037/1076-8998.12.3.204>
- Stebbins, R. A. (2001). Serious leisure. *Society*, 38(4), 53-57.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Teng, H. Y. (2023). Job crafting, leisure crafting, and well-being among hospitality employees: The roles of work-leisure facilitation and conflict. *International Journal of Hospitality Management*, 111, 103460.
- Tims, M., Bakker, A. B. ve Derks, D. (2012). Development and validation of the job crafting scale. *Journal of Vocational Behavior*, 80(1), 173-186. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2011.05.009>
- Tsaur, S. H., Yen, C. H. ve Chen, Y. T. (2021). Can leisure crafting enhance leisure engagement? The role of time structure and leisure type. *Leisure Studies*, 40(6), 747-763. <https://doi.org/10.1080/02614367.2021.1926529>
- Tsaur, S. H., Yen, C. H., Yang, M. C. ve Yen, H. H. (2023). Leisure crafting: Scale development and validation. *Leisure Sciences*, 45(1), 71-91. <https://doi.org/10.1080/01490400.2020.1783728>
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2021). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Vapur, M. ve Yavuz, E. (2022). Boş zaman katılımının yaşam kalitesine etkisi: Boş zaman tatmini ve algılanan stresin aracılık rolü. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(3), 1252-1268.
- Vassallo, M. ve Saba, A. (2015). Does money for grocery expenditure sway Italian consumers' motivational values in predicting attitude towards eco-sustainable food products? *Contemporary Management Research*, 11(1), 3-22. <https://doi.org/10.7903/cmr.13840>
- Wrzesniewski, A. ve Dutton, J. E. (2001). Crafting a job: Revisioning employees as active crafters of their work. *Academy of Management Review*, 26(2), 179-201. <https://doi.org/10.5465/amr.2001.4378011>
- Yavuz, E., Vapur, M. ve Atay, S. D. (2023). Öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş-aile çatışmasına etkisi. *Tourism and Recreation*, 5(2), 194-202.
- Yerlisu, L. T., Ağyar, E. ve Bahadır, Z. (2012). Yaşam tatmini, serbest zaman motivasyonu, serbest zaman katılımı: beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine bir inceleme (Kayseri İli Örneği). *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 53-59.
- Yurcu, G., Kasalak, M. A. ve Akıncı, Z. (2018). Turistlerin boş zaman motivasyonunu ve tatminini etkileyen faktörler: Beldibi örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 517-536.
- Zorba, E. (2008). Türkiye'de rekreasyona bakış açısı ve gelişimi. *Gazi Haber Dergisi*, 52-55.